

Antonija Prišlič
Drače, Janjina

Domagoj Vidović
Zagreb

POGLED U TOPONIMIJU SELA OSKORUŠNO NA PELJEŠCU

UDK: 811.163.42'21(497.584Pelješac)

Rukopis primljen za tisak 31. 5. 2023.

*Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper*

U ovome se radu obrađuje toponimija sela Oskorušno na Pelješcu. Naselje je smješteno u Župi, u središnjemu dijelu poluotoka te se prvi put spominje u povijesnim vrelima 1393./1396. pod imenom Oskorušna (*Oscorusna*). U uvodnome se dijelu članka iznose povijesni, demografski, antroponomastički i dijalektološki podatci. Oskoruški govor danas ima uglavnom novoštokavske značajke sa znatnim odstupanjima u naglasnome sustavu, što se najzornije očituje u silaznim naglascima na nepočetnome slogu. Iz toponomastičke građe izdvaja se moguća predrimaska hidronimska osnova **jadr-* (usp. toponim *Jedro*). U mjesnoj su toponimiji ujedno česti odrazi apelativa dalmatoromanskoga postanja (npr. *Kod stranja*, *Na peči*, *Šmrčevica*, *Za botino*). Od adstratnih je slojeva očekivano najzastupljeniji mletački (npr. *Ponta* i *Pribošak*).

Ključne riječi: *toponimija, Oskorušno, Pelješac.*

1. UVOD

Oskorušno je naselje smješteno u središnjemu dijelu poluotoka Pelješca te, uz naselja Donja Banda (s podnaseljima Košarnji Do, Golubnica, Zakotorac i Županje Selo) i Gornja Banda (s podnaseljima Prizdrina i Zakamenje), Kuna, Osobjava, Pi-

javičino, Podobuče, Potomje, Postup i Borje pripada predjelu Župa. Taj se predio u povijesnim vrelima spominje od 1311. pod imenom Dubrave, kako se nazivala jedna od povijesnih peljeških kontrada, a poznat je i pod imenom Rat¹ (Vekarić, 1989: 86, 87). Središnji je dio Oskorušna smješten na padinama brda Viter (629 metara), a istočni dio uokviruje vrh Brajala (562 metra). Temeljna je djelatnost mjesnoga pučanstva stoljećima bilo vinogradarstvo. U Oskorušnu se nalaze crkve posvećene svetomu Nikoli (riječ je o srednjovjekovnoj crkvi koja se u vrelima spominje u XVI. stoljeću) i Presvetomu Trojstvu (iz XVII. stoljeća) te kasnosrednjovjekovna crkva svete Kate Aleksandrijske proširena u XVII. stoljeću.

Podatci se o broju stanovniku na Pelješcu mogu pratiti od 1673./1674. (Vekarić, 1993: 191). Tad je u Oskorušnu živjelo 267 stanovnika. Najveći je broj stanovnika zabilježen 1857. kad su u naselju živjela 453 Oskorušanina. U razdoblju 1869. – 1900. broj stanovnika stagnira, tj. kreće se od 404 (1890.) do 430 (1900.), a otada neprestano opada, osobito nakon Drugoga svjetskog rata² i Domovinskoga rata. Broj stanovnika doseže minimum 2021. kad je u Oskorušnu živjelo 77 stanovnika.

Po popisu stanovništva iz 1948. u Oskorušnu su, koje je tad imalo 261 stanovnika, zabilježena sljedeća prezimena:³ Orhanović (29), Cibilić (26), Šundrica (21), Bibica (13), Jurić (11), Šuica (10) i Vodopivec (10), Maštrapa (9), Soko (9), Antunović (7), Bilić (7), Kobojević (7), Frančeski (6), Mastilica (6), Ostojčić (6), Šaletić (6), Vukas (6), Katić (5), Matetić (5), Salacan (5), Smolić (5), Daničić (4), Orebičić (4), Sršen (4), Čaberica (3), Kapor (3), Marinović (3), Grlica (2), Jugović (2), Kovač (2), Krilić (2), Majčica (2), Meić (2), Miočević (2), Sinković (2), Bego (1), Bulat (1), Cvitković (1), Farac (1), Hajduk (1), Jovica (1), Maslač (1), Mratinović (1), Pasko (1), Špaleta (1) i Turić (1). Godine 1948. od 261 Oskorušanina njih 105 (40,23 %) bili su pripadnici rodova koji se spominju od prvih popisa pučanstva u prvoj polovici XVII. stoljeća (Cibilići, Kobojevići, Orebičići, Orhanovići i Sokoli) i od njih potekli rodovi (Antunovići i Mastilice potekli su od izumrlih Mastjeličića, Čaberice i Sinkovići od izumrlih Damjanovića, Grlice od izumrlih Šimunovića,

¹ Iz povijesnih je vrela razvidno da se apelativom *rat* na Pelješcu nisu nazivali samo poluotok, prevlaka ili rt, nego i uzvisine, slično kao na Korčuli (u Blatu je *rat* brdo ili brijeg; usp. Milat Panža 2015: 364). Apelativ je *rat* u značenju uzvisina, sudeći po odrazima u toponimiji, morao nekoć biti dijelom aktivnoga leksika i u istočnohercegovačkim govorima u Popovu i Zažablju.

² Tijekom Drugoga svjetskog rata Talijani su 1942. za odmazdu spalili pola sela, dio stanovništva odveli u logore, a dio pobili. Nakon njemačkoga upada u Oskorušnu 23. listopada 1943. selo je gotovo napušteno, a dio je žena s djecom prebjegao u El Shatt iz kojega su se izbjeegli vratili tek 30. travnja 1945. (Mojaš, 1961: 161–164).

³ Podatci su preuzeti iz *Leksika prezimena* (vidi u literaturi). U zagradama navodimo broj nositelja.

Maštrape od Orhanovića te Mratinovići od izumrlih Rušurića). Godine 2001., kad je Oskorušno imalo 126 stanovnika, nastanjivali su ga nositelji sljedećih prezimena:⁴ Šundrica (11), Orhanović (10), Antunović (9), Kovač (7), Roso (7), Grlica (6), Jurić (6), Maštrapa (6), Cibilić (5), Šaletić (5), Bibica (4), Bilić (4), Kraljević (4), Maštilica (4), Vukas (4), Kobojević (3), Orebičić (3), Orebičić Haldek (3), Ostojić (3), Soko (3), Šimunić (3), Šuica (3), Čaberica (2), Delaš (2), Grubišić (2), Kapor (2), Daničić (1), Haldek (1), Jugović (1), Pavlović (1) i Smolić (1). Između dvaju popisnih razdoblja izumrla su prezimena Bego, Bulat, Cvitković, Farac, Frančeski, Hajduk, Jovica, Katić, Krilić, Majčica, Maslač, Matetić, Meić, Miočević, Mratinović, Pasko, Salacan, Sinković, Sršen, Špaleta, Turić i Vodopivec, a 2001.⁵ pojavila su se nova prezimena Delaš, Grubišić, Haldek, Kraljević, Orebičić Haldek, Pavlović, Roso i Šimunić. U Oskorušnu je živio 51 (40,48 %) pripadnik najstarijih oskoruških rodova s tim da su u međupopisnome razdoblju 1948. – 2001. izumrli rodovi Mratinović i Sinković.

Tablica 1. Prezimena u Oskorušnu s više od pet nositelja po popisima 1948. i 2001.

prezime	broj nositelja 1948.	broj nositelja 2001.	promjena 1948. – 2001.
Orhanović	29	10	– 19 (– 65,52 %)
Cibilić	26	5	– 21 (– 80,77 %)
Šundrica	21	11	– 10 (– 47,62 %)
Bibica	13	4	– 9 (– 69,23 %)
Jurić	11	6	– 5 (– 45,45 %)
Šuica	10	3	– 7 (– 70,00 %)
Vodopivec	10	0	– 10 (– 100,00 %)
Maštrapa	9	6	– 3 (– 33,33%)
Soko	9	3	– 6 (– 66,67 %)
Antunović	7	9	+ 2 (+ 28,57 %)
Bilić	7	4	– 3 (– 42,86 %)
Kobojević	7	3	– 4 (– 57,13 %)
Kovač	2	7	+ 5 (+ 250,00 %)

⁴ Podatci su preuzeti iz HP 2008: 622.

⁵ Podatci dobiveni popisom stanovništva počesto nisu odrazom stvarnoga stanja na terenu iz različitih razloga u koje ovom prigodom nećemo ulaziti.

prezime	broj nositelja 1948.	broj nositelja 2001.	promjena 1948. – 2001.
Roso	0	7	+ 7 (/)
Frančeski	6	0	– 6 (– 100,00 %)
Grlica	2	6	+ 4 (+ 200,00 %)
Mastilica	6	4	– 2 (– 33,33 %)
Ostojić	6	3	– 3 (– 50,00 %)
Šaletić	6	5	– 1 (– 16,67 %)
Vukas	6	4	– 2 (– 33,33 %)
Katić	5	0	– 5 (– 100,00 %)
Matetić	5	0	– 5 (– 100,00 %)
Salacan	5	0	– 5 (– 100,00 %)
Smolić	5	1	– 4 (– 80,00 %)

2. NEKE ZNAČAJKE OSKORUŠKOGA GOVORA RAZVIDNE IZ TOPONIMIJE

Pelješka se Župa, po podacima navedenim u dijalektološkoj literaturi, prostire na negdašnjoj granici između čakavskoga i štokavskoga narječja⁶, a danas na razmeđu prijelaznih čakavsko-štokavskih govora, čakavskih ikavskih govora te janjinskoga ikavsko-jekavskoga govora, koji dijalektolozi najčešće svrstavaju u štokavsko narječje (vidi opširnije u Halilović, 1996: 42; Lisac, 2003: 15 i Tomelić Ćurlin, 2019: 208). Sulojđić i dr. (1989: 283) napominju kako je zapadni dio poluotoka bio znatno izložen doseljavanju iz Imotske i Vrgorske krajine te s Hvara i Korčule, pa su i značajke štokavskih i čakavskih ikavskih govora iz toga područja uvelike utjecali na mjesne govore. Pritom navedeni autori zanemaruju činjenicu da su se na zapadni dio Pelješca (a poglavito u Župu) obilno i neprekinuto, još od XV. stoljeća doseljavali i stanovnici Neretvanske krajine (uglavnom štokavci ikavci, ali u manjoj mjeri i (i)jekavci) i Makarskoga primorja (štokavci ikavci), a rjeđe i štokavci (i)jekavci iz neumskoga zaleđa (hercegovačkoga dijela Zažablja) i Dubrovačkoga primorja. Također postoje naznake i o ranim migracijama iz Poljičke Republike. Upravo o udjelu i kompaktnosti pojedinih doseljeničkih skupina uvelike ovisi stupanj arhaičnosti pojedinih peljeških govora.

⁶ Opširnije o podjeli peljeških govora vidjeti u Tomelić Ćurlin, 2019: 24–39.

Oskoruški govor dosad nije obrađen u dijalektološkoj literaturi. U njemu danas pretežu novoštokavske ikavske značajke. Ikavski je odraz *jata*, primjerice, zabilježen u toponimima *Biličine*, *Brîg*, *Pod ždrilima* i *Prîvor*, a sekundarni i u toponimu *Bùbrig* (< psl. dij. **bubregъ*; ERHJ I: 92). U mjesnoj su toponimiji zabilježeni i šćakavizmi⁷ (npr. *Břšćanova jãma*, ali *Plãndište*), promjena *-m > -n* (*Pòd Smrčevicon*, *Pod zagùstrinon*, *Zà bûbnjon*), promjena *lj > j* (*Pòjice*, *Zàglãvje*) te vokalizacija *l > o* (*Ždrióce*), a bilježimo i ukidanje rezultata sibilizacije (*Prid kùki*⁸) te čuvanje dočetnoga *l* (*Dòl*, *Vòl*). Naglasni je inventar oskoruškoga govora novoštokavski, tj. sastoji se od četiriju naglasaka i zanaglasne dužine, ali distribucija naglasaka odstupa od bilježitih novoštokavskih značajka. Ponajprije se to ogleda u često potvrđenim dugosilaznim naglascima izvan nepočetnoga sloga. Oni se sustavno bilježe u 1. i 2. licu jednine i množine te 3. licu jednine u nesvršenih glagola tvorenih nastavcima *-avati* i *-ivati* te glagola tvorenih nastavkom *-irati* (*navršãva*, *doživãte*, *operîraš*) kao i na cjelokupnome istočnom (štokavskom) dijelu Pelješa i u Dubrovačkome primorju. Razmjerno su česti u glagolskih pridjeva trpnih (*posvécen*, *zajúbjen*) i aktivnih (*obúkò*), u prezentu općenito (*bolû*, *čini*, *gusãri*, *pogrîši*), na zatvorenoj ultimi (*borîc*, *botûr*, *kantûn*, *počet*, *uzêt*), u antroponimima (*Čendîn*, *Matûš*) i toponimima (*Zavrîsje*) te katkad u genitivu jednine (usp. *vodê*, *zemjê*, *Marê*) i instrumentalu množine ženskoga roda (*Za stranôn*). Silazni se naglasak izvan nepočetnoga sloga dosljedno bilježi u genitivu množine imenica ženskoga roda slično kao na širemu području (*junãkînjã*, *ženëtînjã*) od Makarskoga primorja preko Imotske, Vrgorske i Neretvanske krajine do Neuma i Popova⁹. Kao na širemu dubrovačkom području, rjeđe su potvrđeni i kratkosilazni naglasci u posuđenicama kao što su *komunîzam* i *turîzam* (uz *komùnizam* i *tùrizam*). Zanaglasna se dužina najčešće gubi iza silaznih naglasaka (*dônji*, *krîva*, *krûpni*, *stãri*, *vêliko*; *jûbiš*, *vòlin*). Razmjerno su česti primjeri produljenoga prenesenog naglasaka ili tzv. kanovačkoga duljenja (*dólac*, *novîna*, *pótok*, *sédlo*, *sélo*, *starîna*; *pléte*, *pópit*). Preskakanje je naglasaka često te je zabilježeno i u toponimiji (*Kòd stranja*, *Nà lastvi*, *Nà njivama*). Treba napomenuti i kako kad Oskorušani putuju kopnenim putom, govore kako idu *na Orèbiće* ili *nà Trpanj*, a kad se upućuju do određišta morem, onda kažu kako putuju *u Orèbiće* ili *ù Trpanj*. Mjesni su etnici *Öskorušanin* i *Öskoruška*, a kтетик *òskoruški*.

⁷ Slično je i u ostatku pelješke Župe (usp. Tomelić Ćurlin, 2019: 155–158).

⁸ Da je riječ o starijoj pojavi, pokazuje podatak da množina apelativa *kùk* glasi *kùci*.

⁹ Usp. Vidović, 2014: 29.

3. OSKORUŠKA TOPONIMIJA

3.1. OSKORUŠKI OJKONIMI

Službeno se naselje Oskorušno sastoji od triju sela: *Ôrhanovići*, *Zàgruda* i *Ôskorušno* u užemu smislu. Naselje se Oskorušno u užemu smislu sastoji od zaselaka *Dùbravica*, *Gôrnje sélo*¹⁰ (iz Gornjega se sela katkad izdvaja podzaselak *Vidoši*, koji se prije nazivao *Jópići*), *Kùlizići* (iz *Kulizića* se katkad izdvaja podzaselak *Kòbojevići*), *Mòravići* (u literaturi je zabilježen i lik *Maravići*, koji Oskorušanima nije poznat) i *Prívor*. Oskorušno se u povijesnim vrelima prvi put spominje u katastru iz 1393./1396. pod imenom Oskorušna (*Oschorusna*; Vekarić, 1989: 35), a 3. kolovoza 1394. navodi se kako je Jele, udova Stjepana Zamanje, dala u zakup šest zlatica vinograda Stojku Radinoviću (Šundrica, 1980: 91, 92).

Ojkonim je *Ôskorušno*¹¹ (G *Ôskorušna*, L u *Ôskorušnu*) motiviran biljnim nazivom *oskoruša* ‘*Sorbus domestica*’. Budući da je u kasnome srednjovjekovlju zabilježen lik *Oskorušna* (i danas je ovjeren u okolnim mjestima, npr. Trpnju), može se pretpostaviti da je riječ o elipsi (< **Oskorušna Vas*).

Ojkonim *Zàgruda* motiviran je položajem naselja uz brdo *Grùda*, a položajem u odnosu na oskoruško polje motiviran je ojkonim *Gôrnje sélo*. Nazivom biljne zajednice uvjetovan je ojkonim *Dùbravica* (< *dubrava* ‘listopadna šuma’), a toponimijskim nazivom ojkonim *Prívor* (usp. *prijevor* ‘prijevoj’). Ostali su ojkonimi motivirani mjesnim prezimenima *Kòbojević*¹² (usp. *kobiti* ‘slutiti’; Arj V: 138), *Jópic*¹³ (< *Jopa* < *Josip*), *Kùlizić*¹⁴ (usp. *kuljen* ‘trbuh, drob’), *Mòravić*,¹⁵ *Ôrhanović*¹⁶

¹⁰ Naziva se i *Sélo*.

¹¹ Katkad se u vrelima navodi talijanski imenski lik *Sorbola*, koji mjesno stanovništvo nije rabilo (Vekarić, 1989: 91).

¹² Kobojevići se u Oskorušnu mogu rodoslovno pratiti od 1644. (Vekarić, 1995: 332). Danas se prezime zapisuje kao Kobojević.

¹³ Jopići se u Oskorušnu spominju od 1644. Izumrli su početkom XVIII. stoljeća, a njihovo su imanje preuzeli Vidoši (Vekarić, 1995: 297).

¹⁴ Kulizići se u Oskorušnu spominju od 1567. Rod je izumro početkom XVIII. stoljeća (Vekarić, 1995: 379). U Arj (V: 770) je zabilježeno osobno ime i nadimak *Kuliza*. Srodna osobna imena (*Kulin*, *Kuliša* i sl.) Milica Grković (1977: 116) povezuje i s kršćanskim imenom *Nikola*.

¹⁵ Lik je Maravić potvrđen od 1654., no mjesno nije potvrđen. U Neretvanskoj krajini postoji predaja da su Moravići potomci neretvanskih Marevića. Rod je izumro u prvoj polovici XVIII. stoljeća (Vekarić, 1996: 42). Ako Moravići potječu od neretvanskih Marevića, prezime treba izvoditi od osobnoga imena *Maroje* (< *Maro* < *Marin*) jer je izvorno prezime neretvanskih Marevića Marojević.

¹⁶ Orhanovići su se u Oskorušnu doselili iz Cavtata oko 1585., u kojemu se spominju barem od 1545. (Vekarić, 1996: 119). Prezime se izvodi iz dalmatoromanizma *orhan*

(< *orhan* ‘vrsta ribe gof, *Seriola dumerilii*’) i *Vidoš*¹⁷ (< *Vidoš* < *Vid/Vidoslav*). Sva se prezimena, uz iznimku prezimena *Vidoš*, kojima su motivirana imena zaselaka, mogu rodoslovno pratiti od XVII. stoljeća, tj. ubrajaju se među najstarija ne samo oskoruška nego i pelješka prezimena.

3.2. MOTIVACIJSKA RAZREDBA OSKORUŠKIH TOPONIMA

Tri su suvremena oskoruška toponima (Vekarić, 1989: 35–38) zabilježena u katastru iz 1393./1396.: *Osc(h)orusna* (*Oskorušna*; danas Oskorušno), *Priuror* (*Pri-vor*) i *Smerčauica* (*Smrčavica*; danas Smrčevica). Terenskim smo radom popisali i toponomastički obradili 235 toponimskih različenica koje se odnose na 230 zemljopisnih objekata.¹⁸

3.2.1. Toponimi motivirani geomorfološkim odlikama zemljopisnoga objekta

3.2.1.1. Zemljopisni nazivi u toponimiji (toponimijski apelativi i izvedenice)

3.2.1.1.1. Odrazi toponimijskih naziva: *Bläto*, *Brĕg*, *Dôl*, *Glävica*, *Hünčina*, *Jäma*, *Jëdro*, *Lëdinak*¹⁹, *Lökvica*, *Nà bari*, *Na brežuljku*, *Na pëči*, *Pòjica*, *Pônta*, *Pòtočine*, *Prid kŭki* (< *kuk*), *Privor*, *Prónor*²⁰ (usp. *ponor*), *Rât* (< *rat* ‘brdo, brijeg’), *Rudína*, *Rudíne*, *Strána*, *Väla*²¹, *Vödovār*²² (< *vodovar* ‘vrelo’).

U ovoj su se skupini toponimi odrazili različiti nazivi koji se odnose na geomorfološke oblike krša (*do*, *jama*, *ledina*, *poljice*, *privor*, *pronor* i *rudina*), vrste i dijelove uzvisina (*brig*, *brežuljak*, *glavica*, *humac*, *rat* i *strana*), vodotoke i zbira-

(< *ORPH(N)ĬNU; Ligorio, 2014: 187). Izvođenje iz muslimanskoga imena *Orhan* ne čini se vjerojatnim zbog toga što je prezime potvrđeno na području Dubrovačke Republike tek nekoliko desetljeća nakon osmanlijskoga zaposjednuća Hercegovine i Neretvanske krajine.

¹⁷ Vidoši su se oko 1720. doselili iz Kune na posjed roda Jopić (Vekarić, 1989: 93). Rod je izumro u prvoj polovici XX. stoljeća.

¹⁸ Na ovome mjestu zahvaljujemo ispitanicima Mariji Antunović i Matu Antunoviću, Kristini Koboević i Lindu Koboeviću, Antu Orebičiću i Katiji Orebičić-Haldek koji su nam bili pri ruci ne samo tijekom istraživanja koje smo proveli u nekoliko navrata od svibnja 2022. do veljače 2023. nego i poslije tijekom obradbe građe. Njihova je iznimna zainteresiranost za oskorušku imenoslovnu baštinu i ljubav prema njoj bila ključna za nastanak ovoga rada.

¹⁹ Lokativ glasi i *na Ledínku* i *na Ledíncu*.

²⁰ Pronor je mjesto na kojemu se slijeva voda u oskoruškome polju koja istječe u Velikoj Prapatni.

²¹ Valom se naziva Velika Prapatna.

²² *Vodovar* je vrelo bočate vode u razini mora u Velikoj Prapatni. Apelativ je *vodovar* potvrđen u Stullijevu rječniku, a njegova toponimijska potvrda nije dosad potvrđena u toponomastičkim radovima. U Konavlima je *vodovar* glavni kanal za natapanje od Ljute do Kraljeve (Veselić, 2020: 147), a u Blatu na Korčuli vrelo žive vode uz morsku obalu (Milat Panža, 2015: 468).

lišta vode (*bara, blato, jedro*,²³ *lokva* i *potok*) te obalne konfiguracije (sinonimni apelativi *ponta* i *vala*). Apelativ *kuk* može se odnositi i na brdske i na uzmorske predjele koji se izdvajaju istaknutim stijenama.²⁴

3.2.1.2. Toponimijske metafore: *Bùbrig* (< usp. *bubreg*²⁵ ‘šiljak’), *Jědro*, *Krilo*, *Lúkoć* (< *lukoć* ‘drveno rebro na koritu lađe’), *Nogúje* (usp. *noga*), *Òglavičine* (< *oglavak* ‘povodac za volove’), *Pod ždrilima* (< *ždrilo* ‘ždrijelo, uski prolaz’), *Sédlo*²⁶, *Sikirica* (< *sikirica* ‘um. sjekira’), *Skalini* (< *skalini* ‘stepenište’), *Srtavac* (< *srt* ‘stražnja strana trupa’), *Trpeza*²⁷ (< *trpeza* ‘stol za blagovanje’), *Žònte* (< *žonta*²⁸ ‘okrajak’ < *žonta* ‘privaga, priložak mesa’; Bego-Urban, 2010: 108).

U ovoj su se skupini toponimi odrazili nazivi za dijelove ljudskoga i životinjskoga tijela (*bubrig*, *krilo*, *noga*, *srt* i *ždrilo*), predmeti iz svakodnevnice uporabe (*oglavak*, *sedlo* i *sikira*), građevinski nazivi (*skalini*), pomorski nazivi (*jedro*), nazivi dijelova namještaja (*trpeza*) te nazivi prehrambenih proizvoda (*žonta*).

3.2.1.3. Toponimi s obzirom na razmještaj, oblik i izgled tla ili vode

²³ Hidronimijska osnova **jadr-* potvrđena je na jadranskoj obali od Paga do Šibenika (usp. Filipi, 1984: 145, Skračić, 1998: 227, Skračić i Jurić, 2004: 169), ali i duboko u Bosni (usp. desni pritok Drine *Jader* u Bosni; Vujičić, 1982: 147–149). Za nju se u literaturi navodi kako bi mogla biti predrimska (Vuletić, 2010: 338). Na vodna se područja odnose i toponimi *Jidro* u Mravincima (Lozić Knezović i Marasović-Alujević, 2012: 133) i na Drveniku (Marasović-Alujević i Lozić Knezović, 2018: 34) te *Jedro* na Pelješcu (osim u Oskorušnu, zabilježili smo ga i tijekom preliminarnih istraživanja u Brijesti) i Makarskome primorju (usp. toponime *Jedro* u Gradcu i *Velika jedra* u Brelima; Vidović, 2017: 559). Ti su toponimi mogli nastati ukrštanjem osnove **jadr-* i apelativa *jedro* (mjesno i *jidro*) ili pridjeva *jedar* (na ikavskome područja na to bi mogao upućivati lik *Jedro*). U Oskorušnu je *Jedro* predio na kojemu se slijevaju vode nekoliko potoka koji su aktivni 8–9 mjeseci godišnje. Ujedno u naselju postoji hrid *Jedro* vjerojatno metaforičkoga postanja.

²⁴ Istaknuta se izdvojena stijena u Oskorušnu zove *sàmica*.

²⁵ Na području između Neretve i Rijeke dubrovačke apelativ se *bubreg* (ikavski *bubrig*) toponimizirao te označuje brda sa šiljastim vrhom, a u Popovu mu u istočnoj Hercegovini odgovara toponimizirani apelativ *perčín* (usp. oronim *Pèrčín* u Dobrome Dolu; Vidović, 2014: 222).

²⁶ Riječ je o obalnome toponimu.

²⁷ Toponim se *Trpeza* odnosi na stijenu koja se odronila u more te izgleda poput stola pripravnoga za blagovanje.

²⁸ U Oskorušnu, za razliku od Župe dubrovačke, temeljno značenje apelativa *žonta* nije zabilježeno.

3.2.1.3.1. Toponimi s obzirom na smještaj zemljopisnoga objekta: *Čelokūće*²⁹, *Ōsoje* (usp. *osoj* ‘predio koji nije izložen suncu’), *Pòsrinjica* (< **Posridnjica*), *Prilipilo* (usp. *prilijepiti* ‘priljubiti’), *Vřhovac*.

Na zemljišta se u sredini odnosi toponim *Posrinjica*, a pri vrhu uzvisine *Vřhovac*. Na predjele u osjenu upućuje toponim *Osoje*.

3.2.1.3.2. Toponimi koji označuju oblik i površinska svojstva tla (izravni i metaforični): *Dèbela stina*³⁰ (< *debeo* ‘širok’ + *stina* ‘stijena’), *Krřva dōlina*,³¹ *Krřpni dōlac*, *Střmēn* (< *strm*), *Šřrokř*, *Šupjāk*, *Visēća*, *Zārāmje*³² (< **Zaramnje* < **Zaravnje*).

3.2.1.3.3. Toponimi koji se odnose na sastav i osobitosti tla ili vode: *Bilicřine*, *Zà bñbnjon*,³³ *Cřne střne*, *Crveni pōtok*, *Gnjřlište* (< *gnjila* ‘glina’, *Golēčevica*, *Gřbavac*, *Grřda* (< *gruda* ‘okruglast kamen’), *Grřde* (usp. *Gruda*), *Mrāmōr*,³⁴ *Plōče* (< *ploča* ‘kvadratni kamen’), *Pod korōvina* (< *korov*), *Pōline* (< *pola* ‘obla stijena’), *Přžni brřg*, *Ū prřžine*, *Žālř* (< *žal* ‘sitno kamenje’), *Žřva vōda*,³⁵ *Žřvi dōlac* (< *živ* ‘u kojemu ima žive vode + *dolac* ‘udubina u kršu’).

Na stjenovite predjele upućuju toponimi *Gruda*, *Grude*, *Ploče* i *Poline*, na pjeskovita tla *Prřžni brřg* i *U prřžine*, a glinovita *Gnjřlište*. Bijela se tla nalaze na predjelu *Bilicřine*, na predjele s crvenicom upućuje toponim *Crveni potok*, na predjele na kojima nema raslinja *Golēčevica*, a na kojima ima korova *Pod korovina*. Predio se *Žalić* nalazi u oskoruškom uzorju.

²⁹ Oskorušani drže da je predio *Čelokuće* imenovan po tome jer se prvi vidi kad se ulazi u selo.

³⁰ Riječ je o dvjema oblim stijena.

³¹ Pridjev *kriv* može značiti ‘lijevi’, ali može nositi i pejorativno značenje, pa bi toponim *Kriva dolina* mogao označivati i mjesto nepogodno za uzgoj poljoprivrednih kultura. Na predjelu je *Kriva dolina* nakon doseljenja Cibilića nastalo naselje Zagruđa. Po predaji je naselje tako nazvano zbog toga što su se Cibilići doselili iz Gruda u zapadnoj Hercegovini, no iz mjesne je toponimije razvidno da je naselje imenovano po obližnjemu brdu Gruda.

³² U hrvatskim je mjesnim govorima u Popovu potvrđen mjesni lik *Rāmñō* za Ravno. Po pučkoj etimologiji predio je prozvan Zaramjem zato što se do njega moglo doći s potrepština i oruđem na ramenima jer se nalazi blizu sela. Do najudaljenijih je oskoruških baština inače trebalo putovati četiri sata.

³³ U hidronimiji *buban* označuje jako vrelo, vrelo iz kojega se čuje jak zvuk (Brozović Rončević, 1997: 20), a čest je i naziv za studenac (Skračić i Jurić, 2004: 166).

³⁴ Riječ je o dvjema glatkim stijena.

³⁵ Po riječima ispitanika na tome predjelu nema vode.

3.2.1.4. Odnosni toponimi: *Brížak*, *Brižine*, *Četvrti brîg*, *Dóčić*, *Dônja jàma*, *Dônja ògrada*, *Dônja pònta*, *Dônje glàve*, *Dônji rât*, *Drùgi brîg*, *Gòrnje pònta*, *Gòrnje Boriče*, *Gòrnji rat*, *Gòrnji Vîter*, *Krâjnje grùde*, *Krâjnje ògrade*, *Làzinice*, *Màla Pràpratna*, *Màli kùk*, *Màli vrh*, *Mlàdi brîg*, *Nà ogradici*, *Niz Viséću*, *Nòvi brîg*, *Njivice*, *Pod Màlon grùdon*, *Pòd Smrčevicon*, *Pod zagùstrinon*,³⁶ *Pòdbarine*, *Pòdglàve*, *Podògradica*, *Pòdulica*, *Pòratak* (< **Podratak*), *Pribòšak*, *Prid dólac*, *Prid Pòline*, *Prìglàve*, *Prva stràna*, *Prve grùde*, *Prvi brîg*, *Srìdnje grùde*, *Stàra sòha*,³⁷ *Stàri brîg*, *Strànica*, *Trèci brîg*, *Uz Viséću*, *Vèlika Pràpratna*, *Vèliki kùk*, *Vèliki vrh*, *Za Stranôn*, *Zàglàvje*, *Zàgruda*, *Zàgrùde*, *Zálučak*,³⁸ *Ždrióce*.

Dvorječni se odnosni toponimi najčešće tvore od pridjeva i imenice (npr. *Donja jama*). Odnos se među samim toponimima najčešće iskazuje antonimnim parovima pridjeva, pri čemu antonimni par *gornji* – *donji* te antonimi nizovi *prvi* – *sridnji* – *krajnji* i *prvi* – *drugi* – *treći* – *četvrti*³⁹ izražava prostorne, a *mali* – *veliki* kvalitativne odnosi (Frančić i Mihaljević, 1997–1998: 88). U uzorju se toponimi koji sadržavaju pridjev *gornji* nalaze jugoistočno u odnosu na one koji sadržavaju pridjev *donji*. Antonimni par *mladi* – *stari* odnosi se na starost trsova. Postoje i toponimi kod kojih antonimna sastavnica izostaje (tj. ona je \emptyset ⁴⁰). U tvorbi toponima najučestaliji je prijedlog *pod* koji označuje mjesto pod proplankom pogodno za obradbu (npr. *Pod Smrčevicon*, *Pod zagustrinon*; usp. Šimunović, 2004: 203). Veliko slovo na drugome članu toponimijske sintagme (npr. *Mala Prapratna* i *Velika Prapratna*) znak je da su u mjesnoj toponimiji ušćuvani i toponimi kojima su antonimni toponimi motivirani (npr. *Prapratna*). Prostorni se odnosi iskazuju prefiksima *pod-* (*Podbarine* i *Podglave*) ili *pri-* (*Pribošak*) i *za-* (*Zaglavje* i *Zagruda*), sufiksima *-ce* (*Ždrióce*), *-ica* (*Lazinica*, *Stanica*) i *-ić* (*Dočić*) te antonimnim sufiksima *-ak* i *-ina* (*Brižak* i *Brižine*).

3.2.1.5. Toponimi motivirani nazivima biljaka i biljnih zajednica: *Boriče* (< *bor*⁴¹ ‘Pinus’), *Bòšak* (< *bošak* ‘gusta šuma’), *Břšćanova jàma* (< *bršćan* ‘bršljan,

³⁶ Lik *gustrina* potvrđen je i u Janjini i Osobjavi, a (i)jekavski lik *gustrijena* potvrđen je u jugoistočnoj Hercegovini (Pujić, 2000: 887) i Dubrovačkome primorju (Halilović, 1996: 252). Opširnije o etimologiji vidi u Ligorio, 2014: 111.

³⁷ Stara soha je drugo ime za Veliki vrh, najviši vrh Vitera. Toponim je poznat samo dijelu Oskorušana.

³⁸ Riječ je o ribarskoj posti u Velikoj Prapratni.

³⁹ Prvi, Drugi, Treći i Četvrti brig padine su Vitera.

⁴⁰ Tako je, primjerice, u odnosu *Jama* i *Donja Jama* te *Boriče* i *Gornje Boriče*. Ne nahodimo toponime **Gornja Jama* i **Donje Borice*.

⁴¹ U prošlosti je *bor* označivao tamnu šumu, pa je moguće da je apelativ *bor* ušćuvan upravo u tome značenju.

Hedera helix L'), *Drāčevac* (< *drača* 'Paliurus spina-christi'), *Dùbovo břdo* (< *dub* 'hrast, Quercus'), *Dùbravica* (< *dubrava* 'listopadna šuma'), *Gāj* (< *gaj* 'uzgojena šuma'), *Jāgodnā dōlina* (*jagoda* 'Fragaria'), *Krūšćica* (< *kruška* 'Pyrus'), *Kūpinovac* (< *kupina* 'Rubus ulmifolius'), *Lòvore* (< *lovor* 'Laurus nobilis'), *Ōskorušica* (< *oskoruša* 'Sorbus domestica'), *Plākavice* (< *plakavica* 'vrsta smokve'), *Pod borīc* (usp. *Boriče*), *Pod botúron* (< *botur*⁴² 'rogoz, Typha latifolia'), *Pod dùbiće* (usp. *Dubovo brdo*), *Pod šipak* (< *šipak* 'Punica granatum'), *Prid botúr* (usp. *Pod boturon*), *Prāpratna* (< *prapat* 'paprat, Pteridophyta'), *Prāpratni dólac* (usp. *Prapatna*), *Prid rogāč* (< *rogač* 'Ceratonia'), *Smřčevica* (< *smrč* 'Juniperus oxycearues' < dalm. *MYRTEA/MURTEA; Ligorio, 2014: 181), *Zásljivje* (< *sliva* 'šljiva, Prunus'), *Zavrīsje* (< *vris* 'vrijesak'⁴³ 'Satureia montana'), *Zelēnike* (< *zelenika* 'Phyllirea latifolia').

U oskoruškoj su se toponimiji odrazili mnogi apelativi koji upućuju na postojanje raznorodnih vrsta stablašica (*bor*, *dub*, *kruška*, *oskoruša*, *plakavica* i *rogač*) i grmolikih biljaka (*drača*, *kupina*, *lovor*, *smrča*, *vrijesak* i *zelenika*). Rjeđi su odrazi naziva penjačica (*bršljan*), papratnjača (*paprat*) te zeljastih (*jagoda*) i močvarnih biljaka (*botur*). Na nazive biljnih zajednica upućuju toponimi *Bošak*, *Dubravica* i *Gaj*.

3.2.1.6. Toponimi motivirani nazivima životinja: *Kōzji rōzi*, *Sūpine* (< *sup*), *Vól*, *Vùčja kùca*, *Zēčeve nřive*.

3.2.2. Toponimi motivirani ljudskom djelatnošću

3.2.2.1. Toponimi motivirani nazivima gospodarskih i obrambenih objekata te putova: *Bātaški kùk* (usp. *Za botine*), *Gúvna* (< *gumno* 'gumno'), *Gúvno* (usp. *Guvna*), *Kāmenice* (< *kamenica* 'kamena posuda za držanje ulja'), *Kòd stranja* (< *stranj* 'spremište, ponajprije za vino' < *SUBTERRĀNEU; Ligorio, 2014: 251), *Kòmūski pūt* (< *komuski* 'komunski, općinski' + *put*), *Konáli* (< *kono* 'prokop'), *Kōšarine* (< *košara* 'staja'), *Nā strāžici*, *Ōćinski lāz*, *Plāndište* (< *plandište* 'zaklon za stoku'), *Pòd stranj* (usp. *Kod stranja*), *Prògōn* (< *progon* 'put kojim se zagoni stoka'), *Stānine* (< *stanina* 'razvaline pastirskoga stana'), *Stražànica* (< *straža*), *Stūdenac* (< *studenac* 'zdenac'), *Vīter* (< *viter* 'gumno'; Arj XX: 784), *Za bōtine*

⁴² U oskoruškom se priobalju predjeli koji sadržavaju apelativ *botur* odnose na plutajuće objekte s trstikom koji uglavnom doplutaju s neretvanskoga područja.

⁴³ Vrijesak je veoma važan u pčelarstvu jer cvjeta razmjerno kasno (od kolovoza do listopada).

(< *bota*⁴⁴ ‘kameni svod kroz kuću’), *Zágon* (< *zagon* ‘mjesto na koje se zagoni stoka’).

Na gospodarske se objekte odnose toponimi *Guvna* i *Guvno*, *Kamenice*, *Kod stranja* i *Pod stranj*, *Košarine* te *Viter*, na obrambene objekte toponimi *Na stražici* i *Stražanica*, a na putove *Komunski put*, *Oćinski laz* i *Progon*. Na stočarsku djelatnost upućuju toponimi *Plandište*, *Stanine* i *Zagon*. U toponimima *Konali* i *Studenac* ušćuvani su hidronimijski apelativi.

3.2.2.2. Toponimi u vezi s uzgojem kulture, tipovima obradivoga zemljišta i privođenjem tla kulturi te stočarstvom: *Lázine*, *Na grànici*, *Nà lastvi*, *Nà njivama*, *Na novini*, *Na peči* (< *peča* ‘komad obradiva tla’ < dalm. *PĚTTIA; Ligorio, 2014: 197), *Njĭva*, *Njĭve*, *Pàljeni brĭg*, *Počivalice* (< *počivalo* ‘pastirsko odmorište’), *Póklon*, *Strūžine* (< *struga* ‘dio zemljišta na kojemu se odlaže otpad’), *Trbjan* (< *trbjan*⁴⁵ ‘kuć, sorta bijeloga grožđa’; JE III: 276), *U peči* (usp. *Na peči*), *Vrtli*, *Zlatica* (< *zlatica* ‘površina od 1680 m²’).

Na krčevine se odnose toponimi *Lazine*, *Na novini* i *Stružine*, a na zemljišta koja su se palila *Paljeni brig*. Na vrste zemljišta upućuju toponimi *Na lastvi*, *Na njivama*, *Njiva*, *Njive*, *Na peči* i *U peči* te *Vrtli*, a na vinograde *Trbjan*. Na veličinu zemljišta upućuje toponim *Zlatica*, na poklonjena zemljišta *Poklon* (vjerojatno je riječ o prežitku srednjovjekovnih međustaleških odnosa), a na razgraničenje između posjeda *Na granici*.

3.2.2.3. Toponimi u vezi s ostalim gospodarskim djelatnostima: *Gòmila* (< *gomila* ‘ljudska tvorevina od kamena, zemlje i žila od trapljenja’), *Pòsta* (< *posta* ‘pošta, stalno mjesto za ribarenje’), *Vĕliki tōrac* (< *torac* ‘hrpa kamenja na rubu njive’), *Zà torcen* (usp. *Veliki torac*).

⁴⁴ Temeljno je značenje apelativa *bōta* ‘svod’ na Pelješcu potvrđeno u JE (I: 61), ali se ono specijalizira u svakome pelješkom naselju. Tako je u Oskorušno *bota* kameni svod koji vodi kroz kuću, a Tomelić Ćurlin i Mihaljević (2007: 385) bilježe kako u Kuni i Potomju *bota* označuje armiranobetonsku ploču i terasu, čemu na Korčuli odgovara apelativ *bulta* (Milat Panža, 2015: 89). U Janjini (Prišlič i Vidović, 2021: 246) je *bōta* »taraca koja ima vezu s gustrinon«. Na predjelu se *Bota* u Janjini nalaze mnogi zdenci te više starih grobišta (usp. Šimunovićevo tumačenje za toponim *Botak* u Pučišćima; Šimunović, 2004: 179). I predjeli se *Pod butinon* i *U butini* nalaze na predjelima u kojima ima vode, slično kao na Murteru (usp. Skračić, 1998: 229–231), a Vuletić (2010: 337) iznosi mogućnost da je **Vōlta* ‘luk’ u našim stranama preuzelo sadržaj ‘voda’. U tome je svjetlu bitno napomenuti kako se vrgorsko vodocrpilište naziva *Būtina*.

⁴⁵ Povijesni ojkonom *Trbjan* zabilježen je i u Žuljani (Jeić Bagujez i Vidović, 2017: 370), a po sorti bijeloga grožđa prozvan je predio *Mavasija* u Janjini (Prišlič i Vidović, 2021: 254).

3.2.2.4. Toponimi uvjetovani duhovnim i vjerskim životom: *Križ, Pod Delòrĭtu, Pod Sùstipān* (< *SANCTU + *Stjepan*; Ligorio, 2014: 228), *Zákršće* (< *krst* 'križ').

Toponimi su iz ove skupine povezani s crkvama Uznesenja Gospina u Kuni (prva se crkva koja je ondje izgrađena spominje 1336., a nova je podignuta u XVI. stoljeću) i svetoga Stjepana u polju. Jedan je predio Križ postavljen uz obalu u spomen na dvoje Orhanovića koji su se utopili i nikad nisu pronađeni, a drugi se odnosi na baštine na brdu Sveti Ivan.

3.2.3. *Toponimi od ktetika: Kûnski dô* (< *kunski* 'koji pripada naselju Kuna').

3.2.4. Toponimi antroponimskoga postanja: *Bògiševica, Bràjale, Bùdiš-njĭve, Bùtkovice, Dràginjac, Gřličiće, Kùlizića glàve, Kùlizići, Mantĭlovica, Mária jàma, Mária ògrada, Màrušice, Mĭljena ljût, Novàkuša, Orèbičići, Pàlovo, Pod Cibaliće, Pòd Lūčina kùća, Pod Tomáševičima, Potkòboviće, Slavĭn, Slàvušić, Smólići, Viline pòdmaslina, Za Pùjz*.

U toponimima se iz ove skupine odražavaju osobna imena *Bogiš* (< *Bogo* < *Bogoslav*), *Brajalo* (< *Brajo* < *Bratoslav*), *Budiš* (< *Budo* < *Budimir*), *Butko* (< *Budo* < *Budimir*), *Draginja* (< *Drago* < *Dragomir/Dragoslav*), *Luka, Mare* (< *Marija*), *Miljen* (usp. *Miloslav*), *Pal(e)* (< *Pavao*) i *Slavin* (< *Slavo* < *Slavomir*), prezimena *Cibilić*⁴⁶, *Kulizić*⁴⁷, *Novak*⁴⁸, *Orebičić*⁴⁹, *Slavušić*⁵⁰ (< *Slavuša* < *Slava*), *Smolić*⁵¹, *Tomašević*⁵² i *Vilina*⁵³ (< *vila*) te vjerojatno *Marušić*⁵⁴. Usto je okamenjen i skupni nadimak *Grličići*⁵⁵ (za oskoruške Grlice).

⁴⁶ Cibilići se u Oskorušnu spominju od 1644., a u Dubi Pelješkoj spominju se od 1504. Po predaji Cibilići iz Dube potječu od oskoruških Cibilića, a daljim su podrijetlom iz Gruda u zapadnoj Hercegovini (Vekarić, 1995: 133, 134).

⁴⁷ Usp. 6. bilješku.

⁴⁸ Prezime Novak ponijela je jedna grana Damjanovića koja je izumrla krajem XIX. stoljeća (Vekarić 1996: 161).

⁴⁹ Godine 1600. spominje se Marko Frančesković rečeni Orebičić (Vekarić, 1996: 111).

⁵⁰ Slavušići su nastanjivali Oskorušno od 1621. do početka XX. stoljeća (Vekarić, 1996: 244, 245).

⁵¹ Smolići su se u Oskorušno doselili iz Sukošana 1991. (Vekarić, 1996: 245)

⁵² Tomaševići se u Oskorušnu mogu pratiti od 1545. Izumrli su u drugoj polovici XIX. stoljeća (Vekarić, 1996: 314, 315).

⁵³ Viline su nastanjivali Oskorušno od konca XVII. do početka XX. stoljeća (Vekarić, 1996: 341, 342).

⁵⁴ Rod je nastanjivao Donju Vrućicu.

⁵⁵ Grlice potječu od Šimunovića, koji se u Oskorušnu spominje od 1644. (Vekarić, 1996: 287)

3.3. JEZIČNO RASLOJAVANJE TOPONIMA

Velika je većina toponima u Oskorušnu motivirana hrvatskim (slavenskim) apelativima. Među njima izdvajamo mjesnomu puku neprozirne apelative kao što su *dubrava* (*Dubravica*) i *rat* (*Rat*), arhaizme kao što je *sliva* ‘šljiva’ (< psl. *sliva*; ERHJ II: 432) te šćakavski toponim *Bršćanova jãma*. Toponim *Vodovar* prvi je zasad zabilježen odraz apelativa *vodovar* ‘vrelo’ u hrvatskoj toponimiji. Odrazom bi predrimске hidronimijske osnove **jadr-* mogao biti hidronim *Jedro*. Romanski se supstratni sloj odrazio u apelativima *stranj* (potvrđen u uzobalju od Pelješca do Spiča; usp. toponim *Kod stranja*), *bota* (na Pelješcu je riječ o građevinskome nazivu; usp. toponim *Za botino*), *gustrina* (taj je lik zabilježen u Janjini i Osobjavi te na Korčuli, a jekavski lik u Dubrovačkome primorju Konavlima i jugoistočnoj Hercegovini;⁵⁶ usp. toponim *Za gustrinon*), *smrč* (potvrđen uglavnom na srednjodalmatinskim otocima; usp. toponim *Smrčevica*) i *peča* (razmjerno često potvrđen u uzobalju od Raba do Boke kotorske te u Dalmatinskoj zagori, Lici i jugoistočnoj Hercegovini; usp. toponime *Na peči* i *U peči*) te u toponimu *Pod Sustipan* u kojemu je okamenjen dalmatoromanski pridjev *SANCTU. Adstratni je romanski sloj okamenjen u toponimijskim nazivima *punta* ‘rt’ (*Punta*), toponimskim metaforama (*Žonte*), gospodarskim toponimima (*Komuski put*, *Konali* i *Trbjan*) te hilonimiji (*Pribošak*).

4. ZAKLJUČAK

U ovome se radu obrađuje toponimija sela Oskorušno na Pelješcu. Naselje se nalazi u predjelu Župa u središnjemu dijelu poluotoka te se prvi put spominje u katastru iz 1393./1396. pod imenom Oskorušna (*Oscorusna*). Službeno se naselje Oskorušno sastoji od triju sela: *Ôrhanovići*, *Zàgruda* i *Ôskorušno* u užemu smislu. Naselje se Oskorušno u užemu smislu sastoji od zaselaka *Dùbravica*, (*Gôrnje*) *sélo* (s podzaselkom *Vidoši*, nekoć *Jópići*), *Kùlizići* (s podzaselkom *Kòbojevići*), *Mòravići* i *Prívor*. Većina je oskoruških ojkonima antroponimnoga postanja. Izdvaja se naselje *Ôrhanovići* prozvano po prezimenu Orhanović koje se dovodi u vezu s ihtionimom *orhan* ‘vrsta ribe gof, *Seriola dumerilii*’ (< *ORPH(N)ĪNU; Ligorio, 2014: 187). Oskorušno se prostire na negdašnjoj granici između čakavskoga i štokavskoga narječja, a danas na razmeđu prijelaznih čakavsko-štokavskih ikavskih govora, čakavskih ikavskih govora te janjinskoga ikavsko-jekavskoga štokavskoga govora. Današnji oskoruški ima pretežito novoštokavske ikavske značajke uz znat-

⁵⁶ Usp. Prišlič i Vidović, 2021: 52; Milat Panža, 2015: 152; Halilović, 1996: 248 Vese-
lić, 2020: 34; Pujić, 2000: 887.

nija odstupanja ponajprije u akcentuaciji, što se ogleda u silaznim naglascima na nepočetnome slogu. Iz toponomastičke se građe izdvaja mogući odraz predrimске hidronimijske osnove **jadr-* (usp. toponim *Jedro*). Supstratnomu sloju pripadaju ujedno odrazi dalmatoromanskih apelativa u mjesnoj toponimiji (npr. *Kod stranja*, *Na peći*, *Smrčevica*, *Za botino*). Od adstratnih je slojeva očekivano najzastupljeniji mletački (usp. toponime *Konali*, *Pribošak* i *Ponta*).

LITERATURA

- Arj = *Rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika* I – XXIII. 1881. – 1976. Zagreb: JAZU.
- Bego-Urban, M. (2010). *Škrinja uspomena: dubrovački jezični pabirci*. Čibača: Humanitarno društvo Župe dubrovačke.
- Bjelovučić, N. Z. (1922). Poluostrvo Rat (Pelješac). *Srpski etnografski zbornik*, 23. Beograd: Srpska kraljevska akademija.
- Brozović Rončević, D. (1997). Hidronimi s motivom vrelišta na povijesnom hrvatskom jezičnom prostoru. *Folia onomastica Croatica*, 6, 1–40.
- ERHSJ I = Matasović, R., Pronk, T., Ivšić, D. i Brozović Rončević, D. (2016). *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika A – Nj*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- ERHSJ II = Matasović, R., Pronk, T. i Ivšić, D. (2021). *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika O – Ž*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- ERHSJ = Skok, P. (1971. – 1974). *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika* I–IV. Zagreb: JAZU.
- Filipi, A. R. (1984). Hidronimija zadarskih otoka. *Onomastica Jugoslavica*, 11, 111–154.
- Frančić, A. i Mihaljević, M. (1997. – 1998). Antonimija u hrvatskoj ojkonomiji. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 23–24, 77–102.
- HP = Maletić, F. i Šimunović, P. (2008). *Hrvatski prezimenik* (I. – III.). Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* (1976). V. Putanec i P. Šimunović (ur.). Zagreb: Institut za jezik – Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Halilović, S. (1996). Govorni tipovi u međuriječju Neretve i Rijeke dubrovačke. U A. Peco (ur.). *Bosanskohercegovački zbornik 7*. Sarajevo: Institut za jezik u Sarajevu.
- JE = Vinja, Vojmir. 1998. – 2004. *Jadranske etimologije: Jadranske etimologije Skokovu etimologijskom rječniku* I – III. Zagreb: HAZU – Školska knjiga.
- Jeić Baguzelj, J. i Vidović, D. (2017). Antonimija u hrvatskoj ojkonomiji. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 43, 2, 359–380.
- Ligorio, O. (2014). *Problem leksičke stratifikacije u adrijatistici*. Doktorski rad. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Lisac, J. (2003). *Hrvatska dijalektologija I. Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski torlački govor*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Lozić Knezović, K. i Marasović-Alujević, M. (2012). Toponimija mjesta Mravince. *Folia onomastica Croatica*, 21, 121–146.
- Marasović-Alujević, M., Lozić i Knezović, K. (2018). *Toponimija Drvenika i Ploče*. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.

- Milat Panža, P. (2015). *Rječnik govora Blata na Korčuli*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Mojaš, M. (1960). Oskorušno u Narodnooslobodilačkoj borbi. *Naše more*, 8, 4, 162–164.
- Prišlič, A. i Vidović, D. (2021). Pogled u toponimiju Općine Janjina. *Croatica et Slavica Iadertina*, 17, 1, 235–277.
- Pujić, S. (2000). Kraška hidronimija jugoistočne Hercegovine. *Južnoslovenski filolog*, 56, 875–889.
- Skračić, V. (1998). Hidronimi na zadarskim otocima i zadarskom kopnu u XIV. i XV. stoljeću. *Folia onomastica Croatica*, 7, 221–235.
- Skračić, V. i Jurić, A. (2004). Krški leksik zadarske regije. *Geoadria*, 9, 2, 159–172.
- Sulojčić, A., Šimunović, P., Finka, B., Bennett, L. A. i Rudan, P. (1989). Jezične udaljenosti na poluotoku Pelješcu. U F. Jakopin (ur.). *Zbornik razprav iz slovenskega jezikoslovja*, 275–291. Ljubljana: Tinetu Logarju ob sedamdesetletnici.
- Šimunović, P. (2004). *Bračka toponimija*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, P. (2005). *Toponimija istočnojadranskoga prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šundrica, Z. (1987). Stonski rat u XIV. stoljeću (1333. – 1399.). U S. Vekarić (ur.). *Pelješki zbornik*, 2, 73–190. Dubrovnik: Društvo Pelješčana u Zagrebu – Poljoprivredna zadruga i vinarija »Dingač« Potomje – Samoupravne interesne zajednice za kulturu općina Dubrovnik i Korčula.
- Tomelić Ćurlin, M. (2019). *Jezične posebnosti peljeških govora – fonologija*. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.
- Tomelić Ćurlin, M. i Mihaljević, N. (2007). Romanski jezični utjecaj u terminologiji kuće u Župi na poluotoku Pelješcu. *Čakavska rič – polugodišnjak za proučavanje čakavske riči*, 25, 2, 379–396.
- Vekarić, P. (1989). *Pelješka naselja u XIV. stoljeću*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti JAZU u Dubrovniku.
- Vekarić, P. (1993). *Stanovništvo poluotoka Pelješca*, sv. 1. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku.
- Vekarić, P. (1995). *Pelješki rodovi (A – K)*, sv. 1. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku.
- Vekarić, P. (1996). *Pelješki rodovi (L – Ž)*, sv. 2. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku.
- Veselić, K. (2020). *Blago konavoskih riječi: građa za rječnik konavoskoga govora*. Ogranak Matice hrvatske Konavle.
- Vidović, D. (2014). *Zažapska onomastika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Vidović, D. (2017). Toponimija Makarskoga primorja. U M. Tomasović (ur.). *Kuga u Makarskoj i Primorju 1815.*, 549–611. Makarska: Gradski muzej Makarska.
- Vujičić, D. (1982). *Hidronimi (imena voda) u lijevom slivu Drine*. Sarajevo: ANUBiH.
- Vuletić, N. (2010). Problem stare romanske toponimije u murterskom otočnom skupu. U V. Skračić (ur.). *Toponimija otoka Murtera*, 335–341. Zadar: Centar za jadranska onomastička istraživanja Sveučilišta u Zadru.

AN OVERVIEW ON THE TOPONYMY OF THE VILLAGE OSKORUŠNO ON PELJEŠAC

Summary

In this paper the toponymy of the village Oskorušno on Pelješac is analyzed. The village is located on the Župa area in the middle of the peninsula and is first mentioned in the register from 1393/1396 under the name Oskorušna (*Oscorusna*). In the introductory part of the paper, in addition to historical, demographic and anthroponomastic data dialectological data is given. The speech of Oskorušno today has mostly new Štokavian characteristics with considerable deviations mostly in accentuation which can be seen in descending accents in non-initial syllables. From toponomastic data the reflection of pre-Roman hydronym stem **jadr-* (cf. toponym *Jedro*) can be signaled out. The reflections of Dalmatian-Romance place toponymy also belong to the substrate layer (e.g. *Kod stranja*, *Na peći*, *Smrčevica*, *Za botino*). From adstrate layers the Venetian layer is the most represented (e.g. toponyms *Ponta*, *Pribošak*) as can be expected.

Key words: *toponymy, Oskorušno, Pelješac.*

RASSEGNA SULLA TOPONIMIA DEL PAESE DI OSKORUŠNO SULLA PENISOLA DI PELJEŠAC

Riassunto

In questo lavoro si analizza la toponimia del paese di Oskorušno su Pelješac. L'abitato sorge nella Župa, nella parte centrale della penisola e si menziona la prima volta nelle fonti storiche nel 1393/1396 sotto il nome di Oskorušno (*Oscorusna*). Nell'introduzione si espongono i dati storici, demografici, antroponomastici e dialettologici. La parlata di Oskorušno ha oggi caratteristiche appartenenti per lo più al nuovo stocavo, con significative varianti nel sistema d'accentazione che si evidenziano nella maniera più esemplare negli accenti discendenti sulla sillaba non iniziale. Dal materiale toponomastico si fa rilevare la possibile base preromana idronimica **jadr-* (cfr. il toponimo *Jedro*). Nella toponimia locale sono frequenti anche i riflessi dell'appellativo di origine dalmato romanza (per es. *Kod stranja, Na peči, Smrčevica, Za botino*). Tra le stratificazioni adstrate la più presente, come era da attendersi, è quella veneta (per es. *Ponta e Pribošak*).

Parole chiave: *toponimia, Oskorušno, Pelješac.*

Podatci o autorima

Dr. sc. Domagoj Vidović zaposlen je u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Voditelj je Odjela za onomastiku i etimologiju. Područja su njegova znanstvenog interesa: onomastika, dijalektologija i akcentologija, poglavito rubnih hrvatskih prostora.

E-adresa: dvidovic@ihjj.hr

Antonija Prišlič pročelnica je Jedinственog upravnog odjela Općine Janjina. Područja su njezina znanstvenoga interesa hrvatska tradicijska baština pelješkoga kraja.

E-adresa: aprislic@gmail.com